

Avdelning
Juridiska avdelningen

Handläggare
Carl Braunerhielm
+46 8 563 085 38
carl.braunerhielm@uka.se

Datum
2025-03-11

Reg.nr
33-00633-24

Göteborgs universitet
Rektor

Göteborgs universitets begäran om förhandsbesked angående antagningsprocessen för kursen Professionshandledning för VFU-handledare

Beslutet i korthet: Göteborgs universitet har begärt förhandsbesked om huruvida det är möjligt att ge en fristående kurs med särskilt anpassade kurstillfällen för sökande med anställning vid en skola. Detta sker enligt universitetet genom att de aktuella personerna får särskilda länkar till ansökan som inte är synliga för alla.

UKÄ konstaterar att för att antagning till en fristående kurs ska anses vara öppen att söka för alla krävs att alla också får samma information om de anmälningstillfällen som finns. Detta krav kan inte anses uppfyllt genom Göteborgs universitets antagningsprocess. UKÄ anser även att antagningsprocessen strider mot likhets- och objektivitetsprinciperna i regeringsformen och förvaltningslagen eftersom personer med en anställning särbehandlas framför andra. UKÄ utgår från att Göteborgs universitet gör om antagningsprocessen så att den stämmer överens med gällande författningsbestämmelser.

Göteborgs universitets begäran

Göteborgs universitet har i en skrivelse till Universitetskanslersämbetet (UKÄ) begärt förhandsbesked angående antagningsprocessen till kursen PDG631 - Professionshandledning för VFU-handledare. Lärosätet har uppgett i huvudsak följande.

Göteborgs universitet erbjuder kursen Professionshandledning för VFU-handledare, som riktar sig till lärare som vill handleda lärarstudenter under deras verksamhetsförlagda utbildning (VFU). Kursen har vuxit i omfattning i takt med utbyggnaden av övningsskolor vid universitetet och ges både som ordinarie, fristående kurstillfällen och som anpassade, skolförlagda kurstillfällen riktade mot specifika skolor. De senare har utvecklats eftersom den ordinarie varianten inte attraherat tillräckligt många VFU-handledare för att uppfylla kraven i förordningen (2021:1335) om utbildning till lärare och förskollärare. För att effektivisera antagningsprocessen och underlätta för sökande att antas till rätt utbildningstillfälle, önskar kursansvarig institution använda sig av söklänkar som inte är synliga på antagning.se för de anpassade, skolförlagda utbildningsinsatserna. Detta skulle minska risken för att fel personer ansöker till dessa kurser.

Sektionen för antagning vid Göteborgs universitet har dock tolkat att det inte finns stöd för att vika anpassade skolförlagda kurstillfällen för en specifik grupp utan att de måste vara öppna och sökbara för alla. Sektionen hänvisar till regeringsformen, förvaltningslagen (2017:900), och högskoleförord-

ningen (1993:100) som kräver att universitetet behandlar alla sökande sakligt och opartiskt samt att alla som uppfyller behörighetskraven ska kunna anmäla sig till utbildningen.

Eftersom det inte finns tydlig vägledning i nuvarande lagstiftning eller praxis om huruvida kurstillfällena kan riktas mot en särskild målgrupp så länge andra kurstillfällena erbjuds till samtliga studenter söker Göteborgs universitet därför ett förhandsbesked från UKÄ för att klargöra rättsläget.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 9 § regeringsformen framgår att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet.

Enligt 5 § andra stycket förvaltningslagen ska en myndighet i sin verksamhet vara saklig och opartisk.

Av 4 kap. 3 § första stycket högskolelagen (1992:1434) framgår att om inte alla behöriga sökande till en utbildning kan tas emot, ska urval göras bland de sökande.

Enligt 7 kap. 4 § högskoleförordningen ska den som vill antas till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå anmäla det inom den tid och i den ordning som högskolan bestämmer.

Enligt 6 kap. 3 § första stycket högskoleförordningen ska högskolan se till att den som avser att påbörja en utbildning har tillgång till den information om utbildningen som behövs.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Universitets- och högskolerådet ansvarar för antagning.se som är den webbplats där sökande kan anmäla sig till utbildningar vid Sveriges universitet och högskolor. Det är alltså i regel antagning.se som allmänheten använder sig av för att hitta högskoleutbildningar att söka till. Lärosätena kan dock göra utbildningar öppet sökbara för alla på andra sätt.

Den fråga som Göteborgs universitet har begärt förhandsbesked om är huruvida det är möjligt att en fristående kurs kan ges med särskilt anpassade kurstillfällena för en specifik grupp av sökande genom att de får särskilda länkar till ansökan som inte är synliga på antagning.se. UKÄ:s bedömning i detta förhandsbesked utgår från de förutsättningar som angetts i Göteborgs universitets begäran.

Statliga lärosäten måste följa objektivitets- och likhetsprinciperna

UKÄ konstaterar att det svenska antagningssystemet för utbildning vid statliga lärosäten innebär att alla sökande som vill antas till en utbildning ska kunna anmäla det till lärosätet. Statliga lärosäten är också förvaltningsmyndigheter. Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen ska förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen (likhetsprincipen) och iaktta saklighet och opartiskhet (objektivitetsprincipen). Objektivitetsprincipen återfinns även i förvaltningslagen som statliga lärosäten även är skyldiga att följa. Enligt 5 § andra stycket förvaltningslagen ska en myndighet i sin verksamhet vara saklig och opartisk. Regeringsformen och förvaltningslagen ställer alltså krav på

objektivitet när lärosätena fullgör offentliga förvaltningsuppgifter, att lika fall ska behandlas lika och att lärosätenas bedömningar ska vila på saklig grund.

UKÄ:s tidigare förhandsbesked

UKÄ har i tidigare förhandsbesked den 22 mars 2022 (reg. nr 33-00561-21) bedömt att en urvalsgrund som innebar att de sökande skulle ha en utbildningstjänst vid en viss region stred mot det svenska antagningssystemet, eftersom utbildning vid statliga lärosäten ska vara öppen att söka för alla. UKÄ ansåg också att urvalsgrunden stred mot likhets- och objektivitetsprinciperna. I ett senare förhandsbesked den 24 januari 2023 (reg.nr 33-00493-22) har UKÄ bedömt att en annan urvalsgrund, som innebar att de sökande bland annat skulle ska ha en utbildningstjänst hos en vårdgivare, inte var förenlig med 7 kap. 23 § HF. Enligt den bestämmelsen ska en av högskolan bestämd urvalsgrund bestå av sakliga omständigheter som är av betydelse för utbildningen. UKÄ ansåg inte att en sökande genom den aktuella anställningsformen skulle ha tillägnat sig några kunskaper eller kompetenser innan genomgången specialistutbildning.

Tidigare beslut av Överklagandenämnden för högskolan

Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) har prövat ett ärende där anställning vid en partnerskola hade ställts upp som ett krav för att vara behörig till en kurs vid Malmö universitet som är snarlik den kurs som anordnas vid Göteborgs universitet (ÖNH:s beslut den 20 januari 2023, reg.nr 23-03282-22). I yttrande till ÖNH hade lärosätet också uppgett att kursen inte var utlyst som en ordinarie fristående kurs på antagning.se för alla att söka fram, utan ansökan skedde i samarbete med partnerskolor till lärosätet där rektor förmedlade en länk till målgruppen som gjorde ansökan till kursen möjlig.

ÖNH konstaterade att de krav för särskild behörighet som ställs upp ska vara helt nödvändiga för att den sökande ska klara kursen och innebär i regel att den sökande ska ha med sig vissa kunskaper in i utbildningen (jfr 7 kap. 25 § högskoleförordningen). Nämnden uttalade att krav avseende anställning på en viss skola inte kan anses vara helt nödvändigt för att en sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen.

ÖNH ansåg att utbildningen inte heller var öppen för alla att söka eftersom det var aktuell skolas rektor som förmedlade ansökningslänken till målgruppen. Med hänsyn till detta och till det särskilda behörighetskravet för kursen överlämnade ÖNH en kopia av sitt beslut till UKÄ i dess egenskap av tillsynsmyndighet.

UKÄ:s uttalanden med anledning av ÖNH:s beslut

UKÄ uttalade i beslut den 19 april 2023 (reg.nr 31-00066-23), med anledning av ÖNH:s överlämnade beslut, att det kunde ifrågasättas om den aktuella kursen varit öppen att söka för alla med hänsyn till hur behörighetskravet om anställning vid en partnerskola var formulerat. Malmö universitet hade i sitt yttrande till UKÄ beskrivit att lärosätet tagit bort detta behörighetskrav och att kursen framöver endast ska ges som fristående kurs till vilken alla med en akademisk yrkesexamen

för undervisningssektorn är behöriga. Universitetet uppgav också att kursen kommer att ges på distans, på campus och utlokaliserat på partnerskolor.

UKÄ såg positivt på de åtgärder universitetet vidtog och förutsatte att kommande anmälningstillfällen till kursen kommer att vara öppna för alla att söka.

UKÄ:s överväganden

Det kan konstateras att behörighets- eller urvalsregler som innebär att de sökande måste ha en anställning hos en viss arbetsgivare eller ha en viss anställningsform inte är förenliga med gällande rätt. Sådana regler strider inte bara mot behörighets- och urvalsreglerna utan även mot objektivitets- och likhetsprinciperna eftersom kraven medför att utbildningarna inte blir öppna att söka för alla.

Det förhandsbesked som Göteborgs universitet begärt avser dock inte behörighets- eller urvalsregler för en kurs utan den information som ges till presumtiva sökande inför anmälan till den aktuella fristående kursen.

Enligt 6 kap. 3 § högskoleförordningen ska högskolan se till att den som avser att påbörja en utbildning har tillgång till den information om utbildningen som behövs. Bestämmelsen omfattar alla potentiella sökande till utbildningen. Av utredningen i ärendet framgår att den aktuella kursen normalt är öppet sökbar för alla genom antagning.se. UKÄ noterar dock att i den antagningsprocess som Göteborgs universitet har begärt förhandsbesked om är vissa anmälningstillfällen inte synliga för alla på antagning.se eller på något annat sätt. Endast personer som är anställda vid skolor får information om några av anmälningstillfällena och en länk för att kunna söka till dem. ÖNH har i det ovan refererade beslutet bedömt att en i allt väsentligt liknande antagningsprocess innebar att utbildningen inte var öppen att söka för alla.

UKÄ konstaterar att för att antagning till en fristående kurs ska anses vara öppen att söka för alla krävs att alla också får samma information om de anmälningstillfällen som finns. Detta krav kan inte anses uppfyllt genom Göteborgs universitets antagningsprocess. UKÄ anser även att antagningsprocessen strider mot likhets- och objektivitetsprinciperna i regeringsformen och förvaltningslagen eftersom personer med en anställning särbehandlas framför andra. UKÄ utgår från att Göteborgs universitet gör om antagningsprocessen så att den stämmer överens med gällande författningsbestämmelser.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektören Martin Norsell efter föredragning av seniora verksjuristen Carl Braunerhielm i närvaro av avdelningschefen Jenny Gardbrant och seniora rådgivaren Sofia Berlin Kolm.

Martin Norsell